

**1/348 numaralı inhisarların tevhidî kanunu lâiyhası ve İktisat
ve Bütçe encümenleri mazbataları**

T. C.

Başvekâlet

Muamelât Müdürlüğü

Sayı № 6/1134

4 - V - 1932

B. M. M. Yüksek Reisliğine

1660 numaralı kanuna zeylen ve inhisarların tevhidini teminen Maliye Vekâletince hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetinin 1-V-1932 tarihli içtımında Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan kanun lâiyhası esbabı mucibesile birlikte takdim kılınmıştır.

Muktazasının ifasına müsaade buyurulmasını rica ederim efendim.

Başvekâlet Vekili

Dr. Refik

Inhisarların tevhidî hakkındaki kanun lâiyhası esbabı mucibesi

Gümrük ve inhisar işleriyle daha yakından alâkadar olarak bunları iktisadî ve malî noktai nazardan daha faideli bir surette tedvir etmek üzere teşkil edilmiş olan vekâlet, muhtelif inhisarlar idarelerini bir umum müdürlükte birleştirmegi isabetli görmektedir.

Her inhisarda mevcut hususî mahiyetteki kısımların bu birleşmeden müteessir olmamasına itina edilmek tabiidir.

Inhisar idarelerinin birleşmesinde iki esaslı faide vardır.

1 - Tasarruf.

Merkez ve taşra idarelerinde bir çok işlerin birleştirilmesi sayesinde, teşkilâtta, binalarda, masraflarında tasarruf temin edilecektir.

2 - İdarî faide.

Aynı esaslara istinaden aynı usuller ile idare olunması icap eden bütün inhisar işleri hakkında ittihaz edilecek esaslı tedbirlerin tatbik ve takibini teşkil etmek.

Bir kaç ihtisas şubeleri hariç olmak üzere, intihapları, yetiştirilmeleri ve terfileri, aynı usul ve kaidelere tâbi tutulacak olan inhisar memurlarına daha geniş bir hareket sahası vücade getirmek.

Inhisarların bir umum müdürlükte birleştirilmeleri ve merkezi idarelerinin Ankarada bulunması, vekâlette ayrıca bir inhisarlar şubesi ihdasına mahal bırakılmıyacağından, bu sayede inhisarlar idaresile vekil arasında doğrudan doğruya temas temin etmek, kırtası muameleyi asgariye indirmek, ve inhisar idarelerine, her hangi bir bürokrat nüfuz ve zihniyetin tesirinden azade olarak hususî mahiyetleri icabına göre geniş salâhiyetler; inkişaf imkânını bahşeylemek.

Aneak bu tevhit ameliyesi muameleyi sektedar etmemek için bir program dairesinde tedrici surette yapılmak zarureti vardır.

Tevhit esası Büyük Millet Meclisince tasvip buyurulmadan evvel, bu husuta bir hazırlık bile yapılmasına imkân olmadığı için, inhisarların her birinin bütçesi ayrı tanzim ve takdim edilmiştir. Tevhit Yüksek Meclisin tasvibine iktiran eder etmez hazırlığa başlanacak ve hazırlanmış birinden itibaren tatbika geçilerek 1932 malî senesi zarfında tevhit tedricen ikmal edilecektir.

Tevhit şeklinin - tatbikattan alması neticelere ve tecrübenin vereceği kanaatlara göre - tekâmül etmesi tabiidir.

Zaten 1932 malî senesi, vekâletin diğer işleri için olduğu gibi inhisar işleri için de bir tetkik ve ihzar devresi teşkil edecektir. Bir taraftan mevcut teşkilât ve vesâikten azamî verim istihsaline çalışılacak, diğer taraftan - celbolunacak eenebi mütehasıslardan da istifade edilmek suretile ve tadil ve islahat daima bilgi ve ihtisasa istinat ederek teşkilât lâyihası memurin nizamnamesi, usul ve işletmeye dair talimatnameler tanzim edilerek asrî çalışmanın temelleri atılacaktır.

Inhisarların tevhidinden, vekâletin işe nüfuzu noktaî nazaramdan tam istifadenin temini, umum müdürlüğün Ankaraya nakilne vabestedir. Bu naklin de muameleyi sarsınmayacak surette yapılması, yani merkezi idarenin tevhitte sonra da bir müddet İstanbulda çalışması ve ancak birleşmiş şekilde mesai teminine alıştıktan sonra, Ankaraya nakledilmesi muamelenin selâmeti için lâzımdır. Merkezi idarenin İstanbulda kalması muamelenin selâmeti iktizasından olan kısımları Ankaraya nakledecek değildir.

Tevhit için tanzim edilen kanun lâyihasının esasî - vekâlete tevhit salâhiyetini veren - birinci maddeden ibarettir.

İkinci maddede, 1660 numaralı kanundan sonra Gümrük ve İnhisarlar vekâletinin teşekkül etmiş olması neticesidir.

Muvakkat maddeler ise tevhidin tedricî tatbiki zaruretine binaen, 1932 malî senesi için inhisarların münferit bütçeleri mevcut olmasından mütevellit hususî ve muvakkat vaziyet icabı olarak teklif edilmiştir.

1660 numaralı kanuna müzeyyel kanun lâyihasına merbut cetvel

Memuriyetin unvanı	Adet	Şehri Tükr Lira
Müdürü umumî	1	600
» » muavini	2	500
» » »	1	400
Muhasebei umumîye müdürü	1	400
Teftiş müdürü	1	350
Hukuk işleri müdürü	1	350
Zat işleri müdürü	1	250
Levazım ve sevkiyat müdürü	1	250
İstihbarat ve takibat »	1	250
Neşriyat ve istatistik »	1	220
Mebani ve inşaat müdürü (Mühendis veya mimar)	1	250
Evrak ve dosya müdürü	1	150
İstanbul ve İzmir Başmüdürleri	2	300
<i>Mubayaa komisyonu</i>		
Reis	1	300
Aza	2	250
<i>Murakaba heyeti</i>		
Başmurakıp	1	400
Murakıp	1	350
»	2	300
»	4	250

İktisat encümeni mazbatası

T. B. M. M.
İktisat encümeni
Karar No. 28
Esas No. 1/348

16-V-1932

Yüksek Reisliğe

1660 numaralı kanuna zeylolanmak üzere ve inhisarların tevhidini temin eyliyen kanun lâyihası Gümrük ve inhisarlar vekili Beyin huzurile tetkik ve müzakere edildi.

Inhisar idarelerinin usul ve bünye itibarile bir birlerine olan münasebeti dolayısıyla bunların umumî bir müdürlüğün idaresi altına alınmalarının hem idare ve hem de tasarruf noktai nazarından faydeli olacağına ve Hükûmetin esbabı mucibesinde de ifade edildiği veçhüzere teknik ve ihtisasa ait hususların bu tarzı idareden müteessir bulunmayacağına kanaat hâsıl eden encümenimiz Hükûmetin bu hususu teminen Meclisi Âliye arzylediği bu kanun lâyihasının heyeti umumiyesinin aynen kabulünü kararlaştırmış ve yalnız 4 üneü maddenin şimdiye kadar vaki usul ve teamüle göre sonuncu madde olarak yazılması tesnip edilmiştir.

Havalesi veçhile Bütçe encümenine tevdi olunmak üzere Yüksek Reisliğe takdim kılındı.

İktisat En. Reisi	M. M.	Kâtip	Aza	Aza	Aza	Aza
<i>M. Rahmi</i>	<i>Mardin</i>	<i>Afyon Karahisar</i>	<i>Bursa</i>	<i>Konya</i>	<i>Zonguldak</i>	<i>İstanbul</i>
	<i>Ali Rıza</i>	<i>Aziz</i>	<i>Dr. R. Ferit</i>	<i>A. Hamdi</i>	<i>Ragıp</i>	<i>A. Hamdi</i>
Aza	Aza	Aza				
<i>Aksaray</i>	<i>Edirne</i>	<i>Ankara</i>				
<i>Yaşar</i>	<i>Fayik</i>	<i>Eşref</i>				

Bütçe encümeni mazbatası

T. B. M. M.
Bütçe encümeni
M. No. 130
Esas No. 1/348

23 - V - 1932

Yüksek Reisliğe

1660 numaralı kanuna zeylen ve inhisarların tevhidini teminen Maliye vekâletince hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetinin 1 - V - 1932 tarihli içtimamında Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan kanun lâyihası ile esbabı mucibesinin takdim edildiğine dair olan Başvekâletin 4 - V - 1932 tarih ve 6/1134 numaralı tezkeresile merbutatı ve İktisat encümeninin tadilâtile esbabı mucibesini encümenimize havale buyurulmuş olduğundan Gümrük ve inhisarlar vekili Beyin huzurile mütalea ve tetkik olundu.

Inhisarların tevhidinde bilhassa satış teşkilâtı üzerinden oldukça geniş mikyaslara vâsıl olacağı tahmin edilen tasarrufları elde etmek ve merkez teşkilâtının şahsiyeti hükmiyelerinden mütevellit hukuk ve salâhiyetlerle birlikte yeniden ihdas edilecek bir umum müdürlükte tevhidinde dahi hem tasarruf ve hem de idarî ıslahat ve teşkilât noktai nazardan bazı kolaylıklar temin eylemek itibarile isabetli olacağı hususunda Hükûmetin esbabı mucibesinde serdolan mülâhazatı mütalea ettikten ve vekil Beyefendi tarafından bu hususta şifahen verilen izahatı dinledikten sonra encümenimiz lâyihasının heyeti umumiyesini ekseriyetle kabul ederek maddelerin müzakeresine geçmiştir.

Inhisarların tevhidini hakkındaki hükmün bu idareler hakkında 1660 numaralı kanun ile Maliye vekâletine tevdi edilen hukuk ve vezaifin Gümrük ve inhisarlar vekâletine devrini istihdaf eyliyen hükümden sonra ifade edilmesi tedvin şekillerine ve zati meselenin mahiyetine daha uygun te-

lâkki edilerek birinci ve ikinci maddelerin yerleri değiştirilmiştir. Bundan başka inhisarların bir müdürü umumilikte tevhidinin mutlak şekilde ifade edilmesi kanunun meriyeti tarihinden itibaren bu tevhidin iera edilmesini âmir bulunacağından ve halbuki bu tevhidin şekli ierası henüz katiyetle taayyün etmemiş bulunmakla beraber tedricen yapılması dahi mukarrer olduğundan (tevhit edilmiştir) ifadesi yerine (tevhit edilebilir) ifadesinin ikamesi muvafık bulunmuştur.

Birinci ve ikinci maddede ahkâm noktai nazarından başka tadilât yapılmamış ve bu maddeler ibare tadilâtile kabul olunmuştur.

Birinci muvakkat madde dahi ihtiva eylediği hükümler ve ibare itibarile bazı tadilâtle kabul olunmuştur. Bu madde ile istenilen salâhiyetlerden bir kısmı bütçe kanunlarile verilmiştir. Maddeye merbut cetvelde dahil bulunan memuriyet vazifelerden bir kısmının ihdası hususunda da yine bütçe kanunlarile vekâlete salâhiyet verilmiştir. Bu itibarla hem maddenin metni buna göre tadil edilmiş ve hem de cetvel ihtisar edilmiştir. Yeni vazifelerin ihdasında vekâletçe tesbit edilecek ücretlerde bu vazifelerin Devlet teşkilâtındaki muadillerini ve tekaüdiye farklarını nazarı dikkate almak hususunda Yüksek Meclisçe kabul buyurulmuş olan esasın vekâletçe de esas ittihaz edileceği vekil Beyefendi tarafından tayit edilmiş olduğundan bu cihetin maddenin metninde tasrihine lüzum görülmemiştir.

Muvakkat ikinci madde ile umum müdüre verilmesini istihdaf eden âmiri italık esasen ikinci maddenin hükümlerinde mündemiç bulunduğundan bu hususta kanun lâyihasına ayrıca bir hüküm ilâvesine lüzum görülmemiş ve madde tayyedilmiştir.

Bu suretle tadilen ihzar edilmiş olan lâyiha müstaeelen müzakere buyurulmak üzere Umumî heyetin tasvibine arz olunur.

Reis	Reis Vekili	M. M.	Kâ.			
Gümüşane	Konya	Konya	Tokat	Aksaray	Çorum	Elâziz
H. Fehmi	K. Hüsnü	K. Zaim	Süreyya	A. Süreyya	Mustafa	H. Tahsin
Niğde	Sivas	Sivas				
Faik	Rasim	M. Remzi				

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

Maliye vekâleti tarafından idare olunan inhisarlar hakkındaki 1660 numaralı ve 3 Mayıs 1930 tarihli kanuna müzeyyel « inhisarların tevhidî kanunu » lâyihası

MADDE 1 — Hükümî şahsiyeti haiz birer Devlet müessesesi bulunan inhisarlar, bir umumî müdür tarafından idare olunmak üzere tevhit edilmiştir.

İKTİSAT ENCÜMENİNİN TADİLİ

Maliye vekâleti tarafından idare olunan inhisarlar hakkındaki 1660 numaralı ve 3 Mayıs 1930 tarihli kanuna müzeyyel « inhisarların tevhidî hakkında » lâyiha

MADDE 1 — Aynen kabul edilmiştir.

BÜTÇE ENCÜMENİNİN TADILI

Maliye vekâleti tarafından idare olunan inhisarlar hakkındaki 3 haziran 1930 tarih ve 1660 numaralı kanuna müzeyyen kanun lâyihası

MADDE 1 — Maliye vekâleti tarafından idare olunan inhisarlar hakkındaki 3 haziran 1930 tarih ve 1660 numaralı kanun ile Maliye vekâletine tevdi edilmiş olan hukuk ve vezaif Gümrük ve inhisarlar vekâletine devrolunmuştur.

Aneak mezkûr kanunun yedinci ve sekizinci maddelerindeki Maliye vekâletine taallük eden salâhiyetler mahfuzdur.

MADDE 2 — 1660 numaralı kanun ile Maliye vekâletine verilmiş olan hukuk ve vezaif Gümrük ve İnhisarlar vekâletine devrolunmuştur.

Ancak mezkûr kanunun yedi ve sekizinci maddelerile muhasebe müdürlerinin sureti tayini hakkında 1050 numaralı muhasebei umumiye kanununun 134 üncü maddesi hükmü mahfuzdur.

MADDE 3 — Bu kanun 1932 senesi haziran iptidasından muteberdir.

Muvakkat madde 1 — Merbut cetvelde muharrer memuriyetleri, hizalarındaki ücretlerle, resen veya tevhidten ihdasa ve inhisarların 1932 malî senesi münferit bütçeleri yekûnlarını geçmemek ve memurin ve müstahdemin adedini fazlalasttırmamak şartile tevhit kadrosunu tanzime ve tedricen tatbika, Gümrük ve inhisarlar vekili memurdur.

Muvakkat madde 2 — İnhisarların 1932 malî senesi münferit bütçelerinin âmiri itası birinci maddede mezkûr umumî müdürdür.

MADDE 4 — Bu kanunun hükümlerini ieraya Gümrük ve inhisarlar vekili memurdur.

1 - V - 1932

Bş. V. V.	Ad. V.	M. M. V.
<i>Dr. Refik</i>	<i>Yusuf Kemal</i>	<i>Zekâi</i>
Da. V.	Ha. V. V.	Mal. V.
<i>Ş. Kaya</i>	<i>Ş. Kaya</i>	<i>M. Abdülhalik</i>
Mf. V.	Na. V.	İk. V.
<i>Esat</i>	<i>Hilmi</i>	<i>M. Şeref</i>
S. İ. M. V.	G. İ. V.	Zr. V.
<i>Dr. Refik</i>	<i>Ali Rana</i>	<i>Muhlis</i>

MADDE 2 — Aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3 — Aynen kabul edilmiştir.

Muvakkat madde 1 — Aynen kabul edilmiştir.

Muvakkat madde 2 — Aynen kabul edilmiştir.

MADDE 4 — Aynen kabul edilmiştir.

MADDE 2 — Maliye vekâleti tarafından idare olunan inhisarlar hakkındaki 3 haziran 1930 tarih ve 1660 numaralı kanunun birinci maddesile hükmî şahsiyet iktisap etmiş olan inhisarlar her birine ait hukuk ve salâhiyetlerle birlikte bir umum müdür tarafından idare olunmak üzere tevhit edilebilir.

MADDE 3 — Bu kanun 1 haziran 1932 tarihinden muteberdir.

Muvakkat madde — Merbut cetvelde isim ve ücretleri yazılı olan memuriyetleri müstakillen veya tevhidten ihdas ve inhisarların 1932 malî senesi bütçe kanunlarına merbut (C) cetvellerinde dahil bulunan memuriyet ve vazifeleri işbu bütçe kanunlarının ahkâmı dahilinde tevhide Gümrük ve inhisarlar vekâleti mezundur.

MADDE 4 — Bu kanunun hükümlerini icraya Maliye ve Gümrük ve inhisarlar vekilleri memurdur.

CETVEL

	Adet Ücret	
Müdürü umumî	1	600
» » muavini	2	500
» » »	1	400